

21.6.2012

YMPÄRISTÖMINISTERIÖ
PL 35
00023 Valtioneuvosto
kirjaamo.ym@ymparisto.fi

Viite: Lausuntopyyntö 10.5.2012, Dnro YM8/400/2012

LAUSUNTO LUONNOKSESTA VALTIONEUVOSTON ASETUKSEKSI KAATOPAIKOISTA

Elintarviketeollisuusliitto ry (ETL) kiittää mahdollisuudesta antaa lausunto luonnoksesta valtioneuvoston asetukseksi kaatopaikoista. Elintarviketeollisuudelle keskeisin asetusluonnoksessa mainittu velvoite on orgaanisen jätteen kaatopaikkakielto (5 § kohta 7), joten tässä lausunnossa keskitytään pääosin tähän veloitteeseen.

Orgaanisen jätteen kaatopaikkakiellon vaikuttavuuden arviointi

ETL pitää suunniteltuun kaatopaikkakieltoon liittyviä ympäristöperusteita (jätehierarkian mukaisen jätteenkäsittelyn edistäminen ja kaatopaikkojen ilmastokuormituksen vähentäminen) tärkeinä. Orgaanisen aineen kaatopaikkakielto koskee hyvin suurta määrää elinkeinoelämän toimijoita ja täten myös hyvin erilaisia tuotantoprosesseja ja materiaa-livirtoja. Kiellon vaikutuspiirin kattavuuden vuoksi ETL pitää tärkeänä, että asetusehdotuksessa esitetyn kaatopaikkakiellon vaikutukset analysoidaan huolellisesti.

Huomioimalla jo asetuksen valmisteluvaiheessa kaatopaikkakieltoon liittyvät vaikutukset ja rajaukset voidaan turvata tehokkaammin asetuksessa mainittujen veloitteiden noudattaminen myös sen toimeenpanovaiheessa. Asetusta valmisteltaessa on lisäksi huomioitava sen mahdolliset vaikutukset toiminnanharjoittajille kohdistuviin kustannuksiin ja hallinnolliseen taakkaan.

Vaihtoehtoisen jätteenkäsittelyn edellytykset

Orgaanisen jätteen kaatopaikkakielto tulee asetusluonnoksen mukaan voimaan vuonna 2016. ETL pitää aikataulua korvaavien jätteenkäsittelymenetelmien kehittämiseksi ja käyttööntottamiseksi tiukkana. Käytettävissä olevien vaihtoehtoisten menetelmien osalta on huomioitava myös niiden maantieteellinen kattavuus. Riskinä on, että maantieteellisesti puutteellinen jätteenkäsittelyinfrastrukturi asettaa toimijat alueellisesti eri asemaan. Epäyhtenäisyyttä jätehuollon käytännön järjestämisessä sekä siihen liittyvissä kustannuksissa syntyy, jos toimipaikan lähialueella ei ole kaatopaikkasijoittamiselle vaihtoehtoisia jätteenkäsittelymahdollisuuksia.

Jätteiden energiahyödyntämisen mahdollistavissa polttolaitoksissa käytetty tekniikka mahdollistaa monentyyppisen elinkeinoelämässä syntyvän palavan jätteen hyödyntämisen. Jätteenpolttoon liittyviä säädöksiä määriteltäessä tulisi huomioida jätehuollon kokonaisuus ja varmistaa, että polttolaitosten tarjoamaa kapasiteettia ei suljeta esimerkiksi ympäristölupien ja päästörajojen muodossa orgaanisen jätteen kaatopaikkasijoittamiselle vaihtoehtoisten käsittelytapojen ulkopuolelle. Myös muiden alueellisten jätteenkäsittelyratkaisujen tulee olla toimintakunnossa ennen kaatopaikkakiellon voimaan saattamista, jotta turvataan asetuksen mukaiset kustannustehokkaat ja toimivat jätteenkäsittelytavat.

21.6.2012

Kaatopaikkakieltoa koskevat poikkeukset

Elintarviketeollisuuden sisältyy useita toimialoja, joilla hyödynnetään erityyppisiä raaka-aineita. Myös tuotantoprosessit, lopputuotteet sekä tuotantoon liittyvät jätevirrat eroavat toisistaan sekä laadultaan, määrittään että käsittelytavoiltaan. Elintarvikealan tuotantoprosesseille tunnusomainen piirre ovat sivutuotteet, jotka ohjataan hyötykäyttöön mm. muille teollisuudenaloille tai biopolttoaineen raaka-aineeksi. Lisäksi elintarvikealaan kohdistuu paljon hygienia- ja tuoteturvallisuuksäädöksiä, jotka osaltaan vaikuttavat erityisesti poikkeustilanteissa syntyvän orgaanista ainetta sisältävän jätteen määrään.

Vaikka elintarviketeollisuuden tuotantolaitoksissa ei normaaliolosuhteissa juurikaan synny suuria määriä kaatopaikalle sijoitettavaa elintarvikejätettä, tulee kaatopaikka-asetuksessa huomioida poikkeustilanteet sekä ne jakeet, joita ei ole mahdollista sijoittaa muualle kuin kaatopaikalle niiden ominaisuuksien tai puuttuvien vaihtoehtoisten käsittelymenetelmien vuoksi. Elintarviketeollisuudessa kaatopaikkakiellon kannalta ongelmallisia ovat mm. takaisinvetotilanteet (mm.lasi- ja metallipakkauksiin pakatut tuotteet) ja esimerkiksi laiterikoista johtuvat tuotannon häiriöt. Myös tietyille pilaantuneille tai muuten jatkokäyttöön kelpaamattomille raaka-aine- ja sivutuote-erille kaatopaikkasijoittaminen on ainoa vaihtoehto. Tällaisia ovat esimerkiksi rehuraaka-aine, jossa on käynnistynyt käymisprosessi sekä märkä vilja.

Kaatopaikka-asetuksen luonnokseen liittyvässä liitteessä 2 (kohta 3.5.) mainitaankin lupaviranomaisen mahdollisuus myöntää poikkeuksia orgaanisen aineen kaatopaikkakieltoon. ETL näkee, että tämä poikkeusvaltuus tulisi sisällyttää myös lopulliseen asetukseen. Tulkintaerojen sekä muiden toiminnanharjoittajien yhdenmukaista kohtelua vaarantavien tekijöiden vähentämiseksi poikkeustapauksista voisikin säätää suoraan asetuksessa. Tämä voitaisiin tehdä esimerkiksi yksilöllillä laiterikoista johtuvat prosessihäiriöt ja muut vastaavat poikkeustilanteet. Lisäksi tulee turvata toiminnanharjoittajien tasapuolinen kohtelu tuotantolaitoksen sijaintipaikasta riippumatta varmistamalla poikkeuksia myöntävien viranomaisten asiantuntemus.

ETL korostaa poikkeusmahdollisuuden tärkeyttä, sillä korvaavan käsittelytavan löytäminen voi osoittautua tietyille jätejakeille hyvin vaikeaksi tai jopa mahdottomaksi.

Orgaanisen aineen määrittelymenetelmät

Elintarviketeollisuudessa syntyy myös muuta orgaanista ainesta sisältävää jätettä kuin varsinainen elintarvike- tai muu biojäte. Tämän muun tavanomaisen jätteen TOC- ja LOI –arvoista ei yleisesti ottaen ole tietoa, joten asetuksen vaikuttavuutta alan toimijoiden kustannuksiin tai arviota tavanomaisen, suunnitellun kaatopaikkakiellon alaisen jätteen määrästä ei voida tässä vaiheessa esittää tarkemmin. Tasalaatuisen ja toistuvasti tuotannossa syntyvän orgaanista ainesta sisältävän jakeen osalta TOC/LOI-määrittäminen voidaan oletettavasti tehdä kertaluonteisesti ja melko kustannustehokkaastikin. Tuotantolaitoksissa saattaa kuitenkin syntyä pienempiä määriä useita erityyppisiä orgaanista ainesta sisältäviä jakeita, joiden pitoisuudet tulisi määrittellä erikseen. Tämä lisää myös jätejakeiden määrittelyn kustannuksia, jolloin kokonaiskustannukset voivat nousta arvioidua korkeammiksi.

Muita havaintoja

Kaatopaikka-asetuksen taustaselvityksessä (VTT 24.4.2012, taulukko 8) sekä muistiossa (Klaus Pfister 9.5.2012, taulukko 3) mainitaan elintarviketeollisuuden jätteet. Tau-

21.6.2012

lukoissa on arvioitu, että elintarviketeollisuudessa ei synny lainkaan jätettä, joka vaatisi kaatopaikkakiellon korvaavia käsittelymenetelmiä (määrä 0 1000 tn/a). Arvion lähteeksi mainitaan ETL. Lähde perustuu tietoihin, joita kysyttäessä kaatopaikkakiellon tarkkuus, ts. orgaaninen aines TOC/LOI-menetelmien mukaisesti määritettynä, ei vielä ollut selvillä. Arviota tehdessä ei siis voitu vielä ottaa kantaa TOC/LOI –perusteisiin raja-arvoihin. ETL pitää tästä syystä selvitykseen kirjattua arviota turhan optimistisena.

Lopuksi

Koska kaatopaikka-asetuksen orgaanisen jätteen kaatopaikkakieltoa koskeviin vaatimuksiin liittyy useita epävarmuustekijöitä, tulisi sen vaikutukset arvioida vielä tarkasti erityyppisten toiminnanharjoittajien näkökulmasta. ETL korostaa, että kaatopaikkakiellon tullessa voimaan tulee toiminnanharjoittajien käytettävissä olla kustannustehokkaasti hyödynnettävissä olevaa vaihtoehtoista jätteenkäsittelykapasiteettia kohtuullisten kuljetusetäisyyksien päässä. Lisäksi asetusehdotukseen kirjatun poikkeusmahdollisuuden soveltamismahdollisuus on turvattava kaikissa niissä tilanteissa, joissa syntyneelle orgaaniselle jätteelle ei ole muuta käsittely- tai sijoittamisvaihtoehtoa.

Kunnioitavasti

ELINTARVIKETEOLLISUUSLIITTO ry

Heikki Juutinen
toimitusjohtaja